

Yıkılan Kamu Binaları: Ulusal Yarışma Belleğinin Süreksizliği

Dilara Gökçen Paç^{1*}

Bağımsız araştırmacı, Ankara

dilara.akcaypac@gmail.com

ORCID No:000-0002-4380-2113

Submission Date: 20.08.2023 / Acceptance Date: 22.08.2023

ÖZET

Ulusal mimari proje yarışmaları yapıldığı dönemin mimari kimliği ve karakterini yansıtarak ulusal düzeyde toplumsal mimarlık hafızasına önemli katkılar sunan mimari üretim pratikleridir. Yarışmalar, Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren modern mimarlık söylemlerinin uygulama ile hayata geçirilmesi açısından Anadolu kentleri için bir fırsat olarak görülmüştür. Bu bağlamda Anadolu kentlerinin kimliğine büyük ölçüde etki eden ulusal mimarlık yarışmaları, dönemin mimari kabullerine dair belirli oranlarda gerçekliği yansıtmaktadır. Ulusal düzeyde mimarlık hafızasını oluşturan yarışmalar, dönemin mimari duruşunu da temsil eder niteliktedir. Yarışma sürecinden geçerek halka açık arz edilen ve toplum önünde karara varılan projeler için uygulama aşamasında harcanan zaman, emek ve finansal kaynaklar yadsınamayacak bir değer ortaya koymaktadır. Bu kapsamda Türkiye’de yarışma pratiği ile inşa edilen yapı türlerinin başında Hükümet Konakları ve Belediye Binaları gelmektedir. Mimar Merih Karaaslan tarafından 1.’lik ödülü ile 1974 yılında Antalya Hükümet Konağı ve 1987 yılında Ankara Altındağ Belediye Binası ve Çevre Düzenlemesi projesi uygulanarak inşa edilmiştir. Daha sonrasında her iki yapı da belirli gerekçelerle yıkılarak kent belleğindeki yeri yitirilmiştir. Bu çalışmanın amacı, Antalya Hükümet Konağı ve Ankara Altındağ Belediye Binası ve Çevre Düzenlemesi yarışma projelerinin belirli sebeplerle verilen yıkım kararı üzerine süreçsel bir okuma yapmaktır. Bu okuma ile 20.yy Türkiye modern mimarlık mirasının belgelenmesine de katkıda bulunmak amaçlanmaktadır. Çalışmanın yöntemini, konuyla ilgili mimari yarışma kayıtları, basılı ve dijital medya, resmi belgelerin çözümlenmesi ve sentezlenmesi oluşturmaktadır.

ANAHTAR KELİMELELER

Yıkım, Bellek, Kamu Binası, Ulusal Mimarlık Yarışması

---

* Sorumlu Yazar

ABSTRACT

National architectural competitions are architectural production practices that reflect the architectural identity and character of the era, contributing significantly to the national architectural memory on a societal level. These competitions have been viewed as opportunities for the implementation of modern architectural discourse in Anatolian cities since the early years of the Republic. In this context, national architectural competitions that greatly influence the identity of Anatolian cities also to a certain extent mirror the architectural conventions of the period. Competitions that constitute the architectural memory at the national level also represent the architectural stance of the era. The time, effort, and financial resources invested in the implementation phase for projects that have gone through the competition process, presented to the public and decided upon in front of society, reveal an undeniable value. In Turkey, among the building types constructed through competition practice, Government Offices and Municipal Buildings take precedence. Architect Merih Karaaslan's competition-winning projects, the Antalya Government Office in 1974 and the Ankara Altındağ Municipal Building and Urban Arrangement in 1987, were implemented and built. Subsequently, both structures were demolished for specific reasons, causing them to lose their place in the urban memory. The purpose of this study is to conduct a process-based analysis of the Antalya Government Office and Ankara Altındağ Municipal Building and Urban Arrangement competition projects in light of the demolition decisions made for specific reasons. This analysis aims to contribute to the documentation of the 20th-century Turkish modern architectural heritage. The methodology of the study involves the analysis and synthesis of architectural competition records, printed and digital media, and official documents related to the subject.

KEYWORDS

Demolition, Memory, Public Building, National Architecture Competition

GİRİŞ

Mimarlık, tarih boyunca insan topluluklarının kültürel kimliklerini yansıtan ve mekânsal gereksinimlerini karşılayan önemli bir disiplindir. Kamu binaları ise toplumun yönetimine, hizmetlerine ve etkileşimine ev sahipliği yaparak sosyal hayatın temel unsurlarını barındırır. Ulusal mimari yarışmaları, bu önemli kamusal yapıların tasarımında farklı mimari vizyonların yarıştığı, yenilikçi projelerin ortaya çıktığı değerli platformlardır. Ancak, zamanın etkisiyle bazı kamu binaları yıkım ile karşı karşıya kalmış ve ne yazık ki varlıklarını sürdürememiştir. Ulusal mimari proje yarışmaları, bir toplumun değerleriyle, tarihî mirasıyla ve sosyal ihtiyaçlarıyla uyumlu yapılar inşa etmek üzere mimarları teşvik eden etkili mekanizmalardır. Bu yarışmalar, mimarlık pratiğinde yaratıcılığı,

yenilikçiliği ve estetik anlayışı desteklemesi bakımından büyük öneme sahiptir. Aynı zamanda, bir ülkenin mimari belleğini zenginleştirerek gelecek nesillere miras bırakan bir arşiv niteliği taşımaktadır. Ancak, mimari yapıların yıkımı ya da önemli değişikliklere uğraması, mimari belleğin muhafazası ve mimari mirasın sürdürülebilirliği açısından toplumsal bellekte oluşan arşivin yok olmasına neden olmaktadır. Bu bağlamda makalede konu edinilen ulusal mimari proje yarışmasında 1.'lik ödülü ile farklı dönemlerde uygulamaya geçirilen Antalya Hükümet Konağı Binası ve Ankara Altındağ Belediye Binası, 1970 ve 1980'li yılların yarışma proje örnekleri olarak varlığını korumaktaydı. Fakat her iki yapı da belirli gerekçeler neticesinde yıkıma uğrayarak hem mimari belleği sürekliliğini hem de ülkenin finansal kaynaklarını zarara uğratmıştır.

Bu makalenin amacı, ulusal mimari yarışmalar ile elde edilmiş iki önemli kamu binası örneği olan Antalya Hükümet Konağı (1974) ve Ankara Altındağ Belediye Binası'nın (1984) yıkımı üzerinden ulusal mimari yarışmaları belleğindeki süreksizlik temasını incelemektir. Her iki yapı, mimari yarışmaların kazanan projeleri olarak inşa edilmiş ve önemli kamu hizmetlerine ev sahipliği yapmıştır. Bu kapsamda, söz konusu yapıların mimari yarışmalarda ortaya çıkış süreçleri, mimari nitelikleri, tarihsel bağlamı, mimari yarışmalara katılımları ve kullanım süreçleri, yıkım ile sonuçlanma nedenleri detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Aynı zamanda, bu yapıların süreksizliği sonucunda ortaya çıkan mimari kayıpların ve toplumun hafızasındaki etkilerin incelenmesi, gelecekteki ulusal mimari yarışmaların yönlendirilmesine dair çıkarımlar yapılması amaçlanmaktadır. Bu çalışmanın yöntemi, literatür taraması ve belgesel analiz yöntemlerine dayanmaktadır. Antalya Hükümet Konağı ve Ankara Altındağ Belediye Binası hakkında yapılmış araştırmalar, mimari yarışma kayıtları, basılı ve dijital medya, resmi belgeler yapıları analiz etmek için kullanılmıştır. Bu verilerin çözümlenmesi ve sentezlenmesiyle, yapıların mimari yarışma belleğindeki önemi ve süreksizlik süreçlerine ilişkin çıkarımlar yapılmıştır. Sonuç olarak, bu makale, Antalya Hükümet Konağı ve Ankara Altındağ Belediye Binası gibi yıkılan kamu yapıları üzerinden ulusal mimari yarışma belleğinin süreksizliğini anlamak ve gelecekteki mimari projelerin tasarımı ve sürdürülebilirliği konusunda farkındalığı artırmak için önemli bir çalışma olarak değerlendirilmiştir.

ULUSAL YARIŞMA KÜLTÜRÜ

Dinamik bir organizasyon süreci olan ulusal mimari proje yarışmaları, kültürel, ekonomik ve ideolojik değişkenleri içinde barındıran kullanıcı gereksinimlerini toplumsal ve fiziksel boyutları ile yansıtan bir temsiliyet gücüne sahiptir (Akçay, 2021, ss.212). Mimari tasarım sorunlarına sunduğu çözüm ve önerileri ile çok sesli bir platform olarak ulusal yarışmalar, kamuoyunun beğeni, görüş, tasarım yaklaşımları ve yapım teknolojilerini yönlendirme ve hatta değiştirebilme potansiyeline sahiptir (Akçay & Paç, 2023, ss.269). Ulusal yarışmalardan elde edilen mimari proje uygulamaları toplumun mimarlık belleğinin önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Sayar, yarışma kültürünün mimarlık disiplininde ayrıcalıklı bir yapı olduğunu şu şekilde ifade eder (Sayar, 2004):

“Bu yapının temel özelliği mimarlara, farklı yerler, konularölçekler hakkında söz söyleme/deney yapma olanağı sağlaması, kendini sinama/geliştirme/yenileme zemini hazırlamasıdır. Kısaca yarışmalar, genel olarak algılandığı şekliyle iş alma ve iş vermenin bir yöntemi olmanı ötesinde, mimarlığı yaşama ve yaşatma fırsatlarıdır.”

Ulusal yarışma kültürünün tarihsel ara planı sürecin işleyişine dair önemli bilgiler içermektedir. Her on yıllık periyotlarda ülke gündeminden doğrudan etkilenecek planlanan ve işleyişe sunulan ulusal yarışma kültürünün, dünyadaki mimarlık gündemini de yakalama gayreti içinde olduğu görülmektedir. Mimari proje yarışmaları, cumhuriyetin ilk yıllarında, yalnızca bina elde etmenin bir aracı değil, aynı zamanda Anadolu kentlerinde modern mimarlık anlayışının ve üretiminin yaygınlaştırılması ve benimsenmesinde önemli rol oynayan, Anadolu şehirlerinde modern mimari kimliğin oluşumuna katkı sağlayan bir süreçtir (Bahtiyar Bülbül & Yıldız, 2021, ss.173). Bu yapılar, belirli bir dönemin mimarlık kültürünü yansıtarak kentlere kimlik kazandırmış ve kent sakinlerinin hafızasında önemli anılara sahip yapılar olarak inşa edilmiştir. Türkiye'nin 20. yüzyıl modern mimarlık mirasının bir parçasını oluşturan bu yapılar belge niteliği taşımaktadır. Türkiye’de ulusal mimari proje yarışması, ilk defa 1930 yılında düzenlenen Bursa Belediyesi Hal

Binası Yarışması ile gerçekleştirilmiştir (Özbay, 1993, ss.25). Cumhuriyet'in ilanından sonra bu yıllara kadar geçen süreç I. Ulusal Mimarlık Akımı olarak adlandırılmaktadır. Bu yıllar içerisinde kamu yapılarının ve pek çok simgesel değeri olan yapıların yabancı mimarlar tarafından yapılması yerli mimar arasında tepkiye neden olmuş ve açılan uluslararası yarışmalar, ilerleyen süreçte yerini ulusal yarışmalara bırakmıştır (Özbay, 1993, ss.26). 1940'lı yıllar, Sedat Hakkı Eldem ile başlayan yerli bölgeselcilik yaklaşımıyla kültürel çekirdeğin arayışı içindeki mimarlık uygulamalarını örneklemektedir. Özbay, 1930-1950 yılları arasındaki ulusal mimarlık yarışma kültürünün en önemli olgusunun yarışma yöntemi ile Cumhuriyet'in mimarlık kültürünü tüm Anadolu'ya yaymak olduğunu ifade eder (Özbay, 1993, ss.26). 1950-1980 yılları arası yarışma ortamını "Amerikan Modernizminden Teknokrat Modernizmine" başlığı ile adlandıran Sayar, tek partili dönemden çok partili döneme geçiş sürecinde yaşanan politik ve ekonomik değişimlerin mimarlık kültürünü de etkilediğini ifade eder (Sayar, 2004). Türkiye için batının Avrupa ile sınırlandırılması artık yön değiştirerek batıyı Amerika temsil eder olmuştur. Sayar'ın deyimiyle mimarlık kültüründe "amerikanlaşma" dönemi başlayarak, bu dönemde üretilen yapı stokunun amerikan modernizmi eksenli uluslararası üslupta olduğu görülmüştür (Sayar, 2004). 1970'li yıllar, Bayındırlık Bakanlığı'nın iş veren olduğu bir mimarlık ortamında kurumun otorite ve baskısına göre şekillenen yarışma projelerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. 1980'li yıllar mimarlıkta yeni arayışlarla beraber postmodernizm başlığı altında geniş bir çeşitlilik içinde çoğulculuğun hakim olduğu yapı stoku üretimin gerçekleştiği yıllar olarak görülmektedir. Aynı zamanda siyasal ideolojilerin yok olduğu bir eşik olarak görülmektedir. 1980'li yıllardan 2000'li yıllara kadar geçen süreç mimarlık pratiği açısından farklı çok çeşitli akımların denediği örneklemelerden oluşmaktadır. 2000'ler sonrası ise yeni modernizm anlayışının izlerinin görülmeye başlandığı mimari yarışma projelerini içermektedir.

Ulusal mimarlık yarışmaları her aşamasında aktörlerin değiştiği bir süreçten oluşmaktadır. Şartname kurgulanması ile başlayan süreç, tasarım örneklerinin üretilmesi, jüri değerlendirmesi, projenin inşa

edilmesi, yarışma projesinin kullanımı, yarışma projesinin kullanım sürecinde değerlendirilmesi şeklinde adlandırılan çok aşamalı bir süreçtir (Akçay, 2021, ss.217). Tüm sürecin verimli bir şekilde yürütülmesi süreç içerisinde yer alan iş veren, jüri üyeleri ve proje müellifi arasındaki geri dönüşü mümkün kılan revizyona dayalı etkili bir koordinasyon ile mümkündür. İşveren gereksinimleri ve yarışma şartnamesinin uyumu inşaat aşamasındaki yarışma projesinde müellif tarafından titizlikle alınan kararlarda meydana gelecek değişimi engeller (Akçay & Sahil, 2021, ss.65). Sürecin ve aktörlerin doğru yönetilememesi, jüri kararı ile seçilerek uygulamaya geçirilmesi beklenen mimari projenin süreç içerisinde fiziksel ve yapısal değişikliklere uğrayarak toplumun nitelikli bir ulusal yarışma mirasına erişimine engel oluşturmaktadır.

YİTİRİLEN YARIŞMA BELLEĞİ: ANTALYA HÜKÜMET KONAĞI VE ANKARA ALTINDAĞ BELEDİYE BİNASI

Ulusal mimarlık yarışmaları kapsamında 1974 yılında düzenlenen, Antalya Hükümet Konağı yarışması 1.'lik ödülünü mimar Merih Karaaslan ve Mahmut Tuna kazanarak yapıyı inşa etmiştir. Yine yarışmalar kapsamında 1987 yılında düzenlenen, Ankara Altındağ Belediye Sarayı ve Kent Merkezi Düzenlemesi yarışması 1.'lik ödülünü mimar Merih Karaaslan ve Nuran Karaaslan kazanarak yapıyı inşa etmiştir. Modern mimarlık mirası olarak yarışma ile elde edilmiş her iki yapının ortak özelliği yıkılarak yerini farklı kullanımlara bırakmasıdır. Çalışmanın bu bölümünde her iki yapının inşa aşamasından yıkımlarına kadar olan sürece dair belgeleme yapılmıştır.

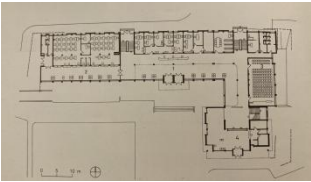
ANTALYA HÜKÜMET KONAĞI (1974)

Türkiye'de gerçekleşen Ulusal Mimarlık Yarışma kültürüne hakim olan atmosferin beklenti ve önceliklerinin periyodik olarak değişmesi, yarışmaya katılan mimarların da aynı paralellikte proje üretmesini sağlamıştır. Türkiye'de 1970'li yıllarda kamu yapıları yarışma projeleri, ekonomik ve siyasi parametrelerin önceliği ile Bayındırlık Bakanlığı tarafından yönetilen bir süreç ile düzenlenmekteydi. Yarışma proje şartnamelerinde yer alan kısıtlamalar, katılan mimarların tasarım dilini şekillendirmiştir. Devletin işveren olarak beklentisi, problem çıkarmayan ve ekonomik olarak finansal kaynakları zorlamayacak

projeleri hayata geçirmekti. Antalya Hükümet Konağı Yarışması da bu kapsam içinde yer alarak değerlendirilen yarışma projelerinden biridir. 1970-1980 dönemi yarışma projelerinde işverenin devlet olması benzer beklentilerle proje üretilmesini sağlamıştır. Her yarışma ortamı kendi döneminin gerçekliği üzerinden değerlendirme yaparak bir sonuca varmaktadır. Gerçekleştirilen uygulamalar, yarışma mimarlığı mirası kapsamında toplum hafızasında bir yer edinir ve değer kazanır. Bu bağlamda, Antalya Hükümet Konağı Yarışma projesi, 1.'lik ödülü ile Merih Karaaslan ve Mahmut Tuna tarafından hayata geçirildikten on yıl sonra, Merih Karaaslan proje ile ilgili her dönemin kendi koşulunu yarattığını şu sözler ile dile getirir (Birkan, 1984 & Karaaslan, ss.11):

“...o zaman kırsal bölge karakterinde olan kentler bu özelliklerini yitirmişler, büyük kentler olmuşlardır. Bizim yapılar şehir merkezlerinde kırsal yapılar olarak kalmışlardır(...) Yani şimdi kent merkezlerinde hiç simgeselliği olmayan ve artık oranın malı da olmayan kırsal yapılar tasarlamak durumunda kaldığımızı anladık.”

Antalya Hükümet Konağı, Merih Karaaslan ve Mahmut Tuna'nın kariyerlerinin ilk tasarımı ve aynı zamanda Bayındırlık Bakanlığı anlayışı ile kendilerini karşı karşıya getiren ilk vesile olmuştur. Proje, Antalya Cumhuriyet Meydanı karşısında yer alan bir alanda konumlanmıştır. Zemini kaya olan alanda bodrum yapılmayıp açık olan arşivler üst katlara alınmıştır (Karaaslan, 2001, ss.27). Zemin katta giriş holü, maliye birimi, toplantı salonu ve şeref holü yer almıştır (Şekil 1). Kademeli kiremit çatı, basit malzeme ve tip detaylarla proje tamamlanmıştır (Şekil 2).

Şekil 1-2. Zemin Kat Planı, Yarışma Maketi (Karaaslan, 2001).

Bakanlık bakış açısının yapı standartları ve koşullarının sınırlayıcılığına uygun hale getirilen projede çatının yapı plastiğine baskın etkisi görülmekle beraber, hareketli hale getirilmesi tasarımı nispeten tekdüze bir görüntüden kurtarmıştır (Şekil 3).

Şekil 3. Meydandan Görünüm 1 (Karaaslan, 2001, ss.26).

Bakanlığın müelliflere karşı olan sert tutumu projenin inşa aşamasında Karaaslan ve Tuna tarafından beklentileri karşılayan çalışmalarla çözümlenmiştir. Karaaslan, o dönem yaptıkları projeden (Şekil 4) Bayındırlık Bakanlığı beklentisini şu şekilde ifade etmiştir (Karaaslan, 1984, ss.32):

“1970'ten sonra Bakanlık yönetiminde mimarlara bir tepki oluştu ve “ülke koşullarına uygun bina yapmak” gibi haklı bir tezden, Bakanlık prensipleri adı altında yanlış bir politika oluşturuldu. Sonuçta “kokusuz bulaşmaz proje”, “dökme mozayik”, “kiremit çatı”, “dışarda çinko oluk”, “dökme muntabık pencere”, gibi prensipler, yazılı ve sözlü belgeler halinde resmi devlet görüşleri oldular.”

Şekil 4. Meydandan Görünüm 2 (Atılğan, 2010, ss.239).

Antalya Cumhuriyet Meydanı önünde bulunan ve Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin kent merkezini canlandırmak için kentsel dönüşüm projesi kapsamında gerçekleştirmeyi planladığı meydan projesi ile Antalya Valilik Binası 2007 yılında yıkılmıştır (Şekil 5).

Şekil 5. Antalya Hükümet Konağı Yıkımı (URL-1).

Antalya Valilik Binası, Gazi Mustafa Kemal İlköğretim Okulu olarak kullanılan mevcut bir binaya taşınarak kullanımına devam etmiştir (Şekil 6). 2014 yılında da mevcut bina yine birkaç biriminin kullanımında olacak şekilde değerlendirilirken, İl Özel İdaresi'ne ait Gazi Bulvarı'nda yer alan yerleşkede ek binaya taşınılmıştır (Şekil 7).

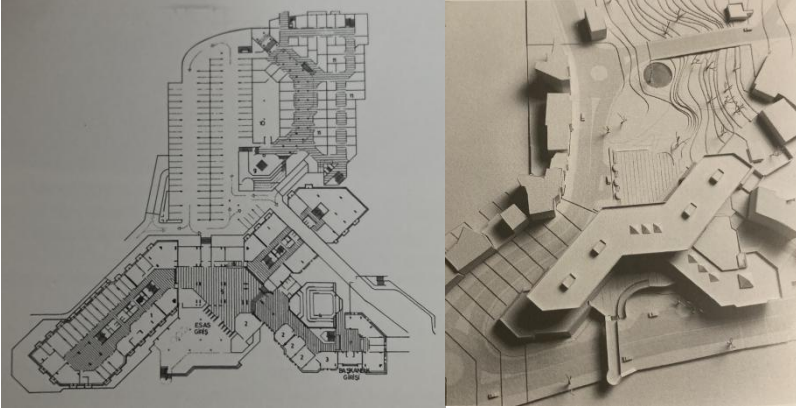
Şekil 6-7. *Antalya Valilik Binası, Antalya Valilik Ek Binası (URL-2, URL-3).*

ANKARA ALTINDAĞ BELEDİYE SARAYI VE KENT MERKEZİ DÜZENLEMESİ (1987)

1985 yılında yerel yönetimlerin görev ve yetkilerini düzenleyen 3194 sayılı İmar Kanunu ve 3030 sayılı Büyükşehir Belediyeler Kanunu'nun çıkması yerel birimlerin yetkilerini artırarak, merkeziyetçi yönetim otoritesini hafifletmiştir. İmar kanunu ile imar planı yapma yetkisinin ilçe belediyelere verilmesi merkezi idareden ilçe yönetimine geçiş göstermiştir. Bu kanunlar ile birlikte Ankara'nın beş ilçeye ayrılması ve tarihi Ankara'yı da içine alan Altındağ'ın bu ilçelerden biri olması yeni bir belediye yapısı ihtiyacını ortaya koyarak, ilçe için yarışma ile belirlenmesine karar verilen bir yapı ihtiyacı doğurmuştur (Karaaslan, 2001, ss.75).

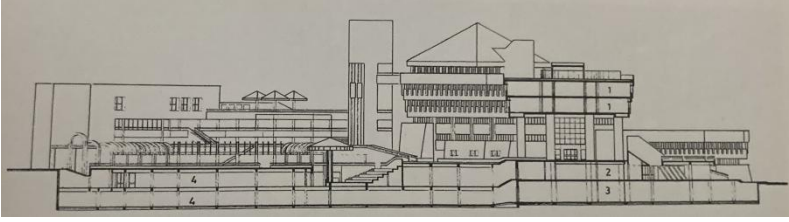
Ankara, Altındağ ilçesi Samanpazarı Esenpark alanında 1987 yılında ulusal mimarlık yarışması 1.'lik ödülü ile Merih Karaaslan ve Nuran Karaaslan tarafından 40.000 m²lik bir alanda uygulanan proje, kentin en iddialı ve sorunlu sayılabilecek alanlarından biridir (Karaaslan & Karaaslan, 1987, ss.46). Karaaslan, yarışma jürisinin şartnamede tasarımın ele alınması konusundaki görüşlerinin, seçimle iş başına gelen yönetimlerin yer aldığı yönetim yapılarının kentlerin odak noktası olma özelliğini barındırması doğrultusunda olduğunu ifade etmiştir (Karaaslan, 2001, ss.77). Bu doğrultuda yarışma öncesi dört temel başlık üzerinden proje ele alınmıştır: yollarla parçalanmamış bir alan elde etmek, alanın bir bakı noktası olarak değerlendirilmesi, halka ilişki için az katlı bir kütle ve çevredeki yapılarla mekânsal düzenleme yapılıp bir çarşı önerilmesi.

Yarışma sürecinde yalnızca belediye yapısının tasarlanması ile sonuçlanmış olan yarışmada uygulama aşamasında tüm yakın çevrenin mimari ölçekte tasarlanması gerekmiştir (Karaaslan & Karaaslan, 1987, ss.46). Yapı, belediye hizmet binası, düğün, salonu, mescit ve çarşı bloklarından oluşurken, kuzey güney aksında yönlendirilen az katlı kütlesi ile çevresini saran ve farklı katlardan girişe imkan sunan bir şekilde tasarlanmıştır (Şekil 8). Tüm kütle düzeninin üçüncü boyutta iki ayrı bölümde geliştiğini ifade eden Karaaslan, altta üç katı saklayan “baza” ve üst üste binen katlardan oluşan yatay plastiğin birlikte hem zeminle hem de silüetle dingin bir etki yaratıldığını ifade eder (Karaaslan, 2001, ss.77) (Şekil 9).

Şekil 8-9. Alt Zemin kat Planı, Yarışma Maketi (Karaaslan, 2001, ss.118-76).

Belediye meydanı ile bütünleştirilen Esenpark alanı yeniden kazanılmıştır. Bir köprü ile Çıkrıkçılar sokağına ulaşım sağlanarak Esenpark alanı ile süreklilik sağlanmıştır (Karaaslan & Karaaslan, 1987, ss.47). Yapıların belediye binası ile olan süreklilik ilişkisi zemin katta sokl elmanı ve saat kulesi dil ortaklığı ile sağlanmıştır (Şekil 10).

Şekil 10. Kesit (Karaaslan, 2001, ss.79).

Ankara'nın farklı dönemlerde üç ayrı sistemi ile çevrenmesi Karaaslan'ların tasarımını şekillendiren bir kaynak olarak kullanılmıştır. Bu surlardan ilk ikisinin korunmuş olduğu görülürken, üçüncü sur ile ilgili yazılı kaynak olmasına rağmen hiçbir kalıntının bulunmaması önemli bir tasarım girdisi olarak kullanılmıştır. Üçüncü surun kaynaklarda Samanpazarı'ndan geçtiği ve ayrıca bir kent kapısının yer aldığı tahmini ile projede önerilen "baza" ve "büyük boşluk" temaları bu temel üzerine kurgulanmıştır (Karaaslan, 2001, ss.77).

Şekil 11. Genel Görünüm (Karaaslan, 2001, ss.76).

Yapı ortasında yer alan ve giriş çıkışı tanımlayan geniş boşluk kente mekânsal anlamda katkıda bulunurken; yapı, kent içinde yer aldığı hakim alan ile de farklı noktalardan bakış sunabilme imkanına sahiptir (Şekil 12).

Şekil 12. Belediye Meydanı Görünüşü (Karaaslan, 2001, ss.82).

3 bloktan oluşan yapının bir bloğu 2016 yılında kent sakinlerinin yapının boyutundan rahatsız olduğu söylemi gerekçe gösterilerek yıkılmıştır (URL-4). Bir diğer bloğu da 2018 yılında mevcut doku ile yapının uyumsuzluğu gerekçe gösterilerek yıkılmıştır (Şekil 13).

Şekil 13. İki Bloğu Yıkılmış Binanın Görünümü (URL-5).

Altındağ Belediye binası belediye kararı ile 2022 yılında tamamen yıkılmıştır (Şekil 14). Yıkımı ile alanın yeşil alana dönüştürülerek, yeşil alan altında 400 araç kapasiteli kapalı otopark yapılacağı ifade edilmiştir (URL-6). Bölgenin Ankara Kalesi, Hamamönü ve hastaneler ile bütünleşmesi sağlanarak üniversiteler bölgesinin de kullanımına uygun hale getirilmesine karar verilmiştir.

Şekil 14. Belediye Binası Yıkımı (URL-7).

Mevcut binanın yıkımı ile Altındağ Belediyesi, yine Altındağ ilçesinde yer alan yeni hizmet binasına 2022 yılında taşınmıştır.

Şekil 15. Yeni Altındağ Belediye Binası (URL-8).

SONUÇ

Ulusal mimari yarışmalarda kazanılarak uygulamaya geçirilmiş projelerin dönemlerinin mimari yaklaşımlarına her anlamda ışık tutarak ve toplumun ihtiyaçlarını yansıttığı görülmüştür. Uygulamaya geçirildiği döneminin koşulları gereğince mimari proje yarışmaları kentsel hafızanın sürekliliğinde toplumsal kültürün somut birer parçasını temsil etmektedir. Dönemin koşulları, kültürel kodlanmalar, uluslararası

mimarlık etkileşimleri, kullanıcı talep ve beğenileri, finansal esneklik ve daha pek çok parametre yarışma projelerinde öncül olarak değerlendirilerek uygulamaya geçmektedir. Bu bağlamda dönemin doğrudan somut göstergelerinden birini ulusal yarışma projelerinden edinilen çıktılar oluşturmaktadır. Mimarlık disiplini, bir toplumun tarihini ve kimliğini yansıtan önemli bir bellektir. Süreksizlikle karşı karşıya kalan kamu yapıları, toplumun hafızasındaki önemli mirasın kaybolmasına ve geçmişle olan bağın zayıflamasına neden olur. Bu nedenle, gelecek nesiller için önemli olan mimari mirasın korunması ve sürdürülebilirliği büyük önem taşımaktadır. Merih Karaaslan tarafından on yıl ara ile tasarlanarak uygulamaya geçirilen Antalya Hükümet Konağı ve Ankara Altındağ Belediyesi gibi yapılar, mimari yarışmaların titizlikle değerlendirilen sonuçları olarak önemli hizmetler sunmuştur. Ancak, bu yapıların süreksizlikle sonuçlanmasının temelinde çeşitli etmenler bulunmaktadır. Teknolojik gelişmeler, değişen toplumsal ihtiyaçlar, yapısal zayıflıklar, yetersiz bakım ve onarım gibi faktörler, bu yapıların varlıklarını sürdürememesine yol açmıştır. Sonuç olarak, ulusal mimari yarışmalar, mimarlık pratiğinde özgün ve çeşitlilik sunan bir mimarlık ortamını, yaratıcılığı ve estetik anlayışı destekleyen önemli platformlardır. Ancak, bu yarışmalar ile topluma kazandırılan yapıların belirli sebepler sunularak yıkılması ulusal mimarlık yarışma hafızasında süreksizliğe yol açmaktadır. Gelecekteki ulusal mimari yarışmalarda, projelerin sadece dönemin ihtiyaçlarını değil, gelecek nesillerin ihtiyaçlarını da karşılayacak şekilde tasarlanması ve yapıların sürdürülebilirliğinin sağlanması için daha kapsamlı ve uzun vadeli stratejiler geliştirilmesi önemlidir. Bu sayede, hayata geçirilmiş yarışma projelerinin korunarak toplum hafızasının zenginleştirilmesi hedefine ulaşmak mümkün olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akçay, F. Ç. (2021). Ulusal Mimari Proje Yarışmalarını Kullanıcı-Mekan İlişkisi Üzerinden Okumak, Online Journal of Art and Design, 9(3), 211-233, <http://adjournal.net/articles/93/9317.pdf>
- Akçay, F. Ç., Sahil, S., (2021). Yarışma Pratiğinden Yansımalar, Yapı Dergisi, sayı 470, 58-65.

Akçay, F. Ç., Paç, D. G. (2023). "Erk Eksenli Ulusal Mimari Proje Yarışmaları: 70'li Yıllar Hükümet Konakları". Anadolu'nun Yeniden İmarında Yarışma Projeleri: Yüzyılın Mimari Yarışmaları Üzerine (1930-1990), F. Sönmez, S. Arslan Selçuk (Eds.). İdealkent Yayınevi. 268-283.

Atılğan, K. (2010). Dünden Bugüne Antalya, T.C. Antalya Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, 239.

Bahtiyar Bülbül, T., Yıldız, E. (2021). Tarihi Dokuda Yarışma Yoluyla Üretilmiş Modern Mimarlık Ürünleri: Hükümet Konakları Örneği (1965-1985), METU JFA 20121/2 (38:2)173206. DOI: 10.4305/METU.JFA.2021.2.3

Birkan, G., (1984). Osmanlı'dan Bugüne Hükümet Konakları, Mimarlık Dergisi,203:(22)5,3-15
<http://dergi.mo.org.tr/dergiler/4/504/7406.pdf>

Özbay,H.(1993). Yarışmalar Sahip Olduğumuz Tek Sağlıklı Kurumdur, Mimarlık Dergisi, 251: (31)1, 24-27.
<http://dergi.mo.org.tr/dergiler/4/351/5065.pdf>

Karaaslan, M. (1987). Bayındırlık ve İskân Bakanlığı ve Mimarlığımız, Mimarlık Dergisi, 224:(25)3, 32.
<http://dergi.mo.org.tr/dergiler/4/539/7973.pdf>

Karaaslan N., Karaaslan M. (1987). Altındağ Belediye Sarayı ve Çevre Düzenlemesi Projesi, Mimarlık Dergisi, 223:(25)2, 46-47
<http://dergi.mo.org.tr/dergiler/4/535/7896.pdf>

Karaaslan, M. (2001). Merih Karaaslan Yapıtlar Anıtlar 1, Karaaslan Mimarlık Limited Şti Yayını, Ankara

Sayar, Y. (2004). Türkiye'de Mimari Proje Yarışmaları 1930-2000: Bir Değerlendirme, Mimarlık Dergisi, 320.

<http://www.mimarlarodasi.org.tr/mimarlikdergisi/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=38&RecID=838>

URL-1:<https://www.sondakika.com/yerel/haber-antalya-valilik-binasinin-yikimina-basladi/>(Erişim Tarihi: 19 Haziran 2023)

URL-2:<https://www.lidergazete.com/valilik-tasiniyor-h1905.htm>(Erişim Tarihi: 19 Haziran 2023)

URL-3:<https://haber.sol.org.tr/haber/antalya-valiliginden-deniz-kiyisindan-uzak-durma-uyarisi-366383> (Erişim Tarihi: 19 Haziran 2023)

URL-4:<https://www.ozelkalem.com.tr/altindag-belediye-binasii-yikiliyor/> (Erişim Tarihi: 19 Haziran 2023)

URL-5:<https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/ankara/100-yilda-100-yil-onceki-gibi-41746881>(Erişim Tarihi: 19 Haziran 2023)

URL-6:<https://www.aa.com.tr/tr/yasam/tarihi-samanpazari-meydani-gun-yuzune-cikiyor-/2765350>(Erişim Tarihi: 19 Haziran 2023)

URL-7:<https://www.aa.com.tr/tr/yasam/tarihi-samanpazari-meydani-gun-yuzune-cikiyor-/2765350> (Erişim Tarihi: 19 Haziran 2023)

URL8:https://yandex.com.tr/harita/org/altindag_belediyesi_hizmet_binasii/104729339120/gallery/?ll=32.855324%2C39.955041&photos%5Bbusiness%5D=104729339120&photos%5Bid%5D=urn%3Ayandex%3Asprav%3Aphoto%3A2a000001821b79b034011f37deaea7836995&z=15 (Erişim Tarihi: 19 Haziran 2023)